

ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΚΑΙ ΞΕΝΑΓΗΣΗ ΣΤΟ ΝΑΟ ΤΗΣ ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΣΤΟΝ ΓΥΡΟΥΛΑ (ΣΑΓΚΡΙ) ΚΑΙ ΣΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΓΥΡΟΥΛΑ

Στις 9 Μαΐου 2023 επισκεφτήκαμε με τη Β' τάξη το Ναό της Δήμητρας στον Γύρουλα (Σαγκρί) και το αρχαιολογικό μουσείο Γύρουλα στο πλαίσιο σχολικής εκδρομής και του σχεδίου δράσης (αξιολόγησης σχολικής μονάδας): «Ανακαλύπτοντας τον πολιτισμό και τα μνημεία της Νάξου», με συντονίστρια την καθηγήτρια φιλόλογο Αριστογέννη Βασιλική.

Πριν από την επίσκεψη στο Ναό της Δήμητρας, έγινε προετοιμασία των μαθητών μέσα από την απόκτηση βασικών γνώσεων σε σχέση με την αρχιτεκτονική, την τυπολογία και τη γλυπτική των αρχαίων ναών, αλλά και μέσα από εξειδικευμένο εκπαιδευτικό υλικό που αφορά το Ναό της Δήμητρας και το Ιερό του Γύρουλα, το οποίο είχαμε διαθέσιμο μετά από σχετική επικοινωνία και εκπαιδευτική συνεργασία με τους καθηγητές πανεπιστημίου που ήταν υπεύθυνοι για το αναστηλωτικό έργο και τις ανασκαφές. Έτσι, κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής επίσκεψης, οι μαθητές παρουσίασαν τις εργασίες τους που αφορούσαν τον αρχαιολογικό χώρο ως σύνολο, το Ναό της Δήμητρας, τις αναστηλωτικές εργασίες και το βραβείο *Europa Nostra*, το αρχαιολογικό μουσείο «Γύρουλα» και το μύθο αρπαγής της Περσεφόνης, κόρης της θεάς Δήμητρας από τον Πλούτωνα (καθώς και τους σχετικούς συμβολισμούς με την εναλλαγή των εποχών και την αναγέννηση της φύσης).

Επίσης, δόθηκε έμφαση στους λόγους για τους οποίους ο ναός είναι εξαιρετικά σημαντικός. Πιο συγκεκριμένα, ο ναός:

1. Είναι ολομάρμαρος κι έτσι μπορούμε να μελετήσουμε και την ανωδομή του, αφού η στέγη του δεν ήταν ξύλινη όπως στους περισσότερους ναούς κι έτσι διασώζεται και μέρος αυτής
2. Στην στέγη, το μάρμαρο και τα κεραμίδια που την κάλυπταν ήταν τόσο λεπτά με αποτέλεσμα να τα διαπερνούν οι ακτίνες του ήλιου δημιουργώντας επιβλητική ατμόσφαιρα στο εσωτερικό του ναού (που ανήκει στον τύπο του τελεστηρίου).
3. Εδώ πρώτη φορά το 530 π.Χ. εντοπίζονται οι αρχιτεκτονικές καινοτομίες (καμπυλώσεις και εκλεπτύνσεις) που 100 χρόνια μετά βρίσκουν την απόλυτη έκφρασή τους στον Παρθενώνα, δημιουργώντας την οπτική τελειότητα. Γι' αυτό και ο ναός αυτός θεωρείται αρχιτεκτονικά πρόδρομος του Παρθενώνα.

Το αρχαίο ιερό στον Γύρουλα Σαγκρίου, βρίσκεται σε ένα ύψωμα που δεσπόζει στην εύφορη κοιλάδα που απλώνεται στα νότια του χωριού Σαγκρί. Το όνομα της τοποθεσίας

οφείλεται στα μεγάλα καμπύλα άνδρα (τους μεγάλους γύρους δηλαδή), με τα οποία οι γεωργοί συγκρατούσαν τη γη κατά τους νεότερους χρόνους.

Ο ολομάρμαρος δίκλιτος αρχαϊκός ιωνικός ναός της Δήμητρας κτίστηκε το 530 π.Χ. Είχε διαστάσεις 12,65 x 13,23 μ. Η πρόσοψη του ναού, ο πρόναος, βρίσκεται στα νότια και είχε πέντε κίονες ανάμεσα σε δύο παραστάδες. Δύο θυρώματα, οδηγούσαν από τον πρόναο στο σηκό. Πέντε κίονες χώριζαν τον σηκό σε δύο κλίτη.

Η στέγη ήταν δίριχτη και καλυπτόταν με μαρμάρινα κεραμίδια μικρού πάχους, τα οποία επέτρεπαν να εισέρχεται το φως του ήλιου. Ο χώρος αυτός προοριζόταν για λατρευτικές συγκεντρώσεις και τελετές προς τιμήν της Δήμητρας και της Κόρης.

Στην πρόσοψη, πάνω από τους κίονες υπήρχε το επιστύλιο και πάνω σε αυτό, μια άλλη στρώση με διάκοσμο. Ακολουθεί το αέτωμα στην πρόσοψη και την πίσω όψη. Η κορυφή και οι γωνίες των αετωμάτων επιστέφονταν με ένα φυτικό κόσμημα στην κορυφή και σφίγγες στα άκρα.

Τα σημαντικά αυτά στοιχεία αναλύθηκαν στην ξενάγησή μας στο ναό σε συνδυασμό με την αναφορά στο μύθο της Αρπαγής της Περσεφόνης (κόρης της θεάς Δήμητρας και του Δία) από τον Πλούτωνα και τους σχετικούς συμβολισμούς. Ακολουθούν χαρακτηριστικές φωτογραφίες από την επίσκεψη (από προσωπικό αρχείο).

Βασιλική Αριστογέννη

Βιβλιογραφικές πηγές

-Βασίλης Λαμπρινουδάκης, Gottfried Gruben, Aenne Ohnesorg u. a.: *Νάξος - Το ιερό του Γύρουλα στο Σαγκρί. Ένας νέος, λατρευτικός ιστότοπος τριών χιλιετιών της Δήμητρας*. Σε: *Αρχαίος Κόσμος*. Τομ. 33, 2002, σελ. 387-408.

-Gottfried Gruben: *Νάξος και Δήλος*. Σε: *Ετήσιο βιβλίο του Γερμανικού Αρχαιολογικού Ινστιτούτου* 112, 1998, σελ. 261-416.

-*Νάξος: το αρχαίο ιερό του Γύρουλα στο Σαγκρί*. Υπουργείο Αιγαίου / Τομέας Αρχαιολογία του Πανεπιστημίου Αθηνών, Αθήνα 2001, [ISBN 960-785934-0](https://doi.org/10.1017/9789607859340).

-Nikolaos Kondoleon in: Πρακτικά της Αρχαιολογικής Εταιρείας (*Praktika tes Archaialogikes Hetaireia*) 1951, S. 223; ders. in: Πρακτικά της Αρχαιολογικής Εταιρείας 1954, S. 33; ders. in: *Bulletin de correspondance hellénique*. Band 79, 1955, S. 291.

-Manolis Korres : *Sangri di Nasso*. Σε: *Εγκυκλοπαίδεια dell' Arte Antica, Classica e Orientale. Secondo Supplemento 1971-1994*. Τόμος 5, Ρώμη 1997

-Vassilis Lambrinoudakis in: Πρακτικά της Αρχαιολογικής Εταιρείας 1976, S. 299–308; ders. in: Πρακτικά της Αρχαιολογικής Εταιρείας 1977, S. 378–386; ders. in: Αρχαιολογική εφημερίς (*Archaialogike Ephemeris*) 1981, S. 295–297; ders. in: Πρακτικά της Αρχαιολογικής Εταιρείας 1984, S. 305–312.

